

De stora rovdjuren

Övningar

Fakta

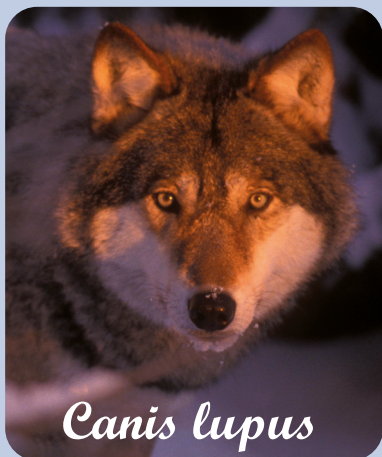
Spår

Kartor

En skolbroschyr från

De 5 stora rovdjuren

VARG

Canis lupus

Vargen tillhör ordningen rovdjur och familjen hunddjur.

Längd: 90-150 cm

Mankhöjd: < 90 cm

Vikt: 35-55 kg

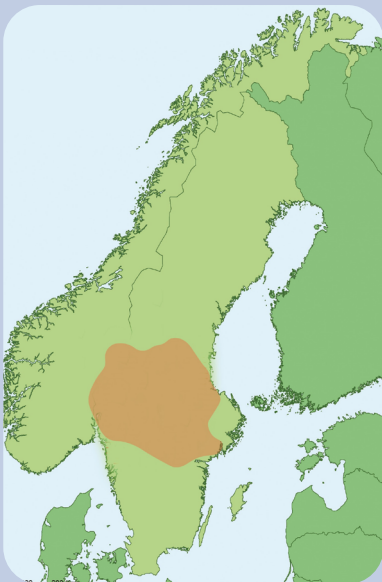
Föda: Älg, rådjur och andra däggdjur. Är köttätare.

Parning: Februari-mars

Kull: 2-8 ungar

Livsmiljö: Kan anpassa sig till de flesta miljöer.

Antal*: cirka 365

JÄRV

Gulo gulo

Järven tillhör ordningen rovdjur och familjen mårdjur.

Längd: 70-85 cm

Mankhöjd: 35-45 cm

Vikt: 10-25 kg

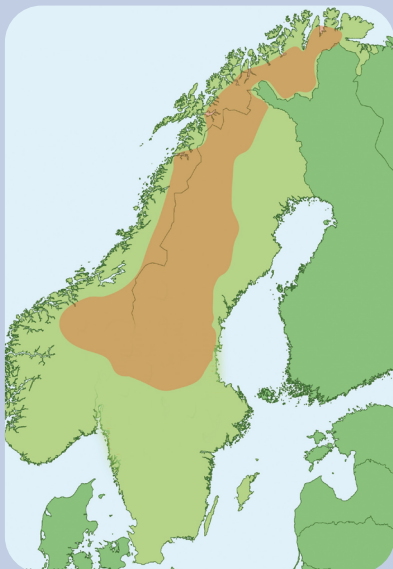
Föda: Ren, fåglar, mindre däggdjur. Är asätare.

Parning: April-augusti

Kull: 1-3 ungar

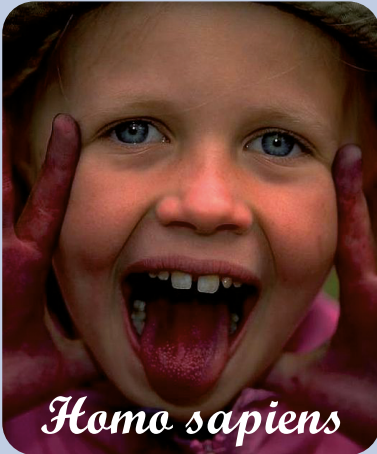
Livsmiljö: Fjäll- och skogsområden.

Antal*: cirka 680

*Antalet gäller i Sverige för beräkningar som gjorts 2019-20.

MÄNNISKA

Homo sapiens

Människan tillhör ordningen primater och familjen människoapor.

Längd: 150-200 cm

Vikt: 50-130 kg

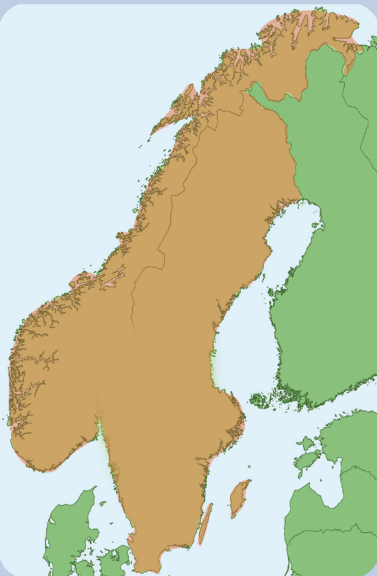
Föda: Kött, vegetabilier, bär m.m. Är allätare.

Parning: Året om

Kull: 1 unge (ibland fler)

Livsmiljö: Oftast i städer men även i skogen.

Antal*: cirka 10 miljoner

LODJUR

Lynx lynx

Lon tillhör ordningen rovdjur och familjen kattdjur.

Längd: 80-130 cm

Mankhöjd: 60-75 cm

Vikt: 15-30 kg

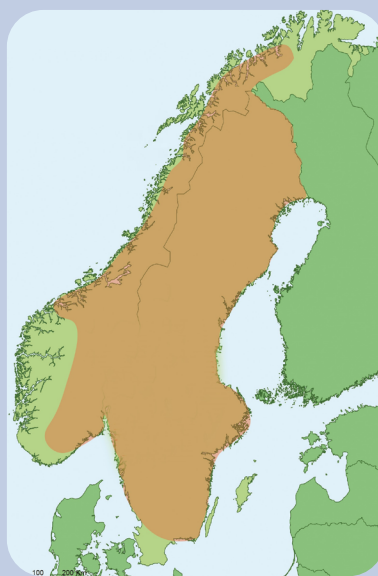
Föda: Rådjur, ren, hare och skogsfågel. Är köttätare.

Parning: Mars-april

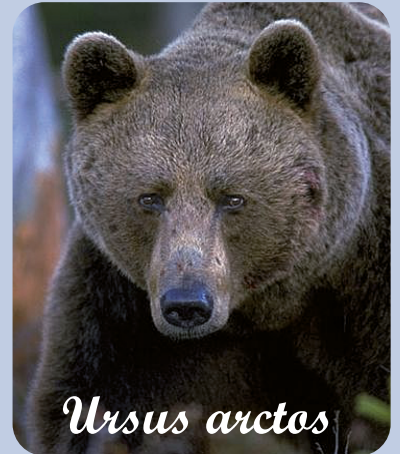
Kull: 1-4 ungar

Livsmiljö: Trivs bäst i bergiga skogsområden.

Antal*: cirka 1 100

BJÖRN

Ursus arctos

Björnen tillhör ordningen rovdjur och familjen björnar.

Längd: 130-250 cm

Mankhöjd: < 135 cm

Vikt: 60-300 kg

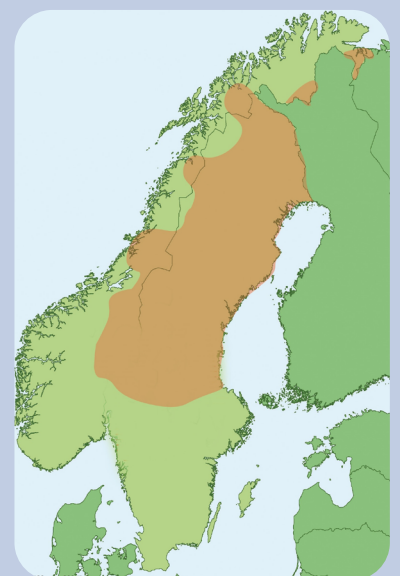
Föda: Bär, älgkalvar, myror och vegetabilier. Allätare.

Parning: Maj-juni

Kull: 2-3 ungar

Livsmiljö: Skog, gärna i bärrika skogar.

Antal*: cirka 2 900

“Rovdjur är djur som dödar andra djur för att äta dem”

9-11 cm

Varg
Framtass

12-16 cm

Järv
Framtass

Visste du att...

...en björn kan äta 184 000 bär på ett dygn?

...vargen är alla hundars stamfader?

...en varg kan vandra 8 mil på ett dygn?

...en björn kan bli över 30 år?

...järven mest äter as (redan döda djur)?

...lodjur dödar ungefär ett rådjur i veckan?

...Sveriges tyngsta björn vägde 343 kilo?

...människan skjuter 80 000 älgar/år i Sverige?

...vargens yl kan höras en mil bort?

...lodjur kan dra in sina klor som tamkatten?

...järven är världens största landlevande mårddjur?

...vargar i ett revir dödar runt 120 älgar/år?

...björnen föder sina ungar i idet på vintern?

...världens äldsta människa blev 122 år?

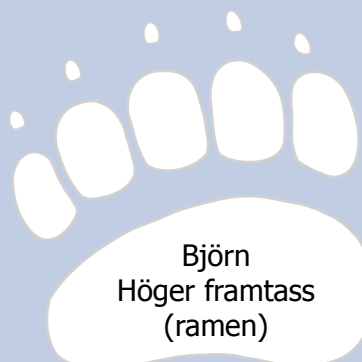
20-30 cm

Människa
Baktass

7-9 cm

Lo
Framtass

12-15 cm

Björn
Höger framtass
(ramen)

14-21 cm

Det var en gång...

... fem stora rovdjur, som alla vandrade in till Sverige för ungefär 10 000 år sedan. Både människan och de andra rovdjuren jagade då samma bytesdjur.

När människan sedan skaffade sig tamdjur blev rovdjuren ett hot mot dessa. Människan började jaga rovdjuren hårt och i mitten av 1900-talet var rovdjuren nästan helt utrotade.

Sedan tänkte människan om och bestämde sig för att bevara rovdjuren. Idag har vi fler rovdjur än vi haft på länge. En del tycker

att de har blivit för många. Andra tycker att de fortfarande är för få. Målet är att de ska vara i ett antal som passar så många som möjligt.

Saxar av järn användes förr för att fånga bland annat björnar. Idag är det olagligt att använda saxar för att de gör att djuren lider.

Med hjälp av lapptyg som vargarna inte vågade gå under kunde man driva vargar i riktning mot en skytt som sköt dem. Lapptyg bestod av rep där det hängde tyglappar. Den här lappen är från 1700-talet.

Rovdjuren – en del av den biologiska mångfalden

Sverige har lovat att bevara rovdjuren. Det beror på att vi vill ha en stor biologisk mångfald. Biologisk mångfald betyder att det ska finnas gott om olika arter - rovdjur, växtätare, insekter, fiskar, fåglar, blommor och svampar...

Det finns flera miljoner arter på jorden. Alla är de resultatet av 4 miljarder års utveckling (evolution). Arter har alltid dött ut, men idag dör många fler arter ut jämfört med förr på grund av att vi människor förstör deras livsmiljöer och jagar dem.

Man vet aldrig exakt vad som händer när en art utrotas, men helt säkert är att flera andra arter kommer att påverkas. Därför har många länder enats om att försöka se till att det finns så många arter som möjligt kvar på jordklotet.

En del arter kanske vi människor kan vara utan - men vem bestämmer vilka?

För och emot rovdjur

Sverige har tillsammans med andra länder bestämt att rovdjuren ska få finnas. Men det finns både för- och nackdelar med rovdjuren. Här är några argument för och emot rovdjur:

- Rovdjuren är en del av naturen och de ingår i ekosystemet. Till exempel blir överbliven rovdjursmat föda åt andra djur.
- Många vill se vilda rovdjur i naturen och vill veta att de finns där. Många är beredda att betala pengar för att få se dem.
- Rovdjuren har lika stor rätt att leva som andra djur.
- De flesta människor vill ha rovdjur i Sverige.

- Rovdjur dödar tamdjur, tex får och hundar.
- Rovdjuren jagar bytesdjur som vi människor också vill jaga (tex älg och rådjur).
- Rovdjuren kostar pengar (tex då tamdjursägare får bidrag till rovdjursavvisande stängsel).
- En del människor är rädda för rovdjuren. De vill inte gå ut i skogen för att plocka bär och svamp.

Med rovdjur runt knuten?

Ibland hör man om människor som haft en björn i soptunnan, sett en lodjur utanför huset eller mött en varg på promenaden. Varför kommer rovdjur nära ibland?

Djur kan komma nära bebyggelse av olika anledningar. Ibland går de bara igenom samhället när de är på väg någonstans, men ofta är det mat som lockar dem in till byar och städer.

Att ett rovdjur närmar sig våra samhällen är egentligen inte konstigare än att ett rådjur gör det (många har sett rådjur äta äpplen på tomten). Men eftersom rovdjuren är mer sällsynta, och också kan döda hundar och tamdjur, skapar det mer uppståndelse, oro och rädsla.

Om du ser ett rovdjur

Om du ser ett rovdjur eller spår efter rovdjur ska du kontakta din närmaste länsstyrelse. Du kan ringa dem eller använda skandobs.se

Länsstyrelsen vill gärna veta om du sett ett rovdjur eftersom det är deras uppgift att räkna rovdjuren. De vill också ha koll på om det finns rovdjur som vistas ovanligt ofta i närheten av människor.

Länsstyrelsens andra uppgifter kring rovdjur är att:

- informera och lära ut om rovdjur
- undersöka tamdjur (till exempel får eller hundar) som blivit skadade eller dödade av rovdjur
- dela ut ersättning till personer som fått sina djur skadade eller dödade
- besluta om jakt på rovdjur
- hjälpa till med rovdjursforskning

www.lansstyrelsen.se

Är rovdjuren farliga?

De flesta rovdjur håller sig långt borta från människor, men det händer ibland att de kommer nära. Trots det är rovdjur sällan farliga för människor.

Lodjur och **järv** har så vitt vi vet inte skadat eller dödat någon människa i Sverige.

Vargen kan skada och döda människor, men det är mycket ovanligt. Senast en vild varg angrep människor i Sverige var år 1821.

Björnar undviker normalt oss människor. Men de kan försvara sig om de överraskas, skadeskjuts eller blir irriterade. Detta gäller särskilt om de vill skydda ungar, mat eller iden. Det händer någon gång per år att människor angrips av björn i Sverige. Att människor dödas av björn är mycket ovanligt.

Om du möter en björn

Oftast ger en björn eller en varg sig iväg om den märker att en människa närmar sig. Om du trots allt stöter på någon av dem ska du:

1. Se till att öka avståndet. Om björnen inte sett dig så ge dig till känna genom att tex prata och gå därifrån.

Spring helst inte. Björnar springer mycket fortare. Klättra inte upp i ett träd. Björnar kan också klättra.

2. Om björnen följer efter kan du om du vill släppa något på marken (tex en keps eller jacka). Då stannar björnen ofta för att lukta och undersöka.

3. Skulle du ha sådan otur att du faktiskt blir anfallen av björnen så lägg dig ner med ansiktet mot marken och skydda huvudet med armarna.

Om du möter en varg

1. Ge dig till känna och gå därifrån.

Spring helst inte. Det kan få vargen att vilja jaga dig.

2. Om vargen följer efter så stanna upp och verka stor och farlig, klappa händerna och ropa åt den. Ta hellre ett par steg mot vargen än från den.

3. Om vargen mot förmodan skulle anfalla så slå, sparka och skrik så mycket du kan.

Vad äter rovdjuren?

Rovdjur är köttätare, men det finns också undantag. Varje djur har sin favoritmat som de äter mest av. Dra linjer mellan rovdjuren och deras favoritföda!

Rådjur

Kadaver
(döda djur)

Älg

Blåbär

Rangordna

Kan du rangordna djuren i rätt ordning? (Störst = 1 minst = 4)

Rangordna
efter vikt

Rangordna efter
antal djur i Sverige

Rangordna efter
tassarnas storlek

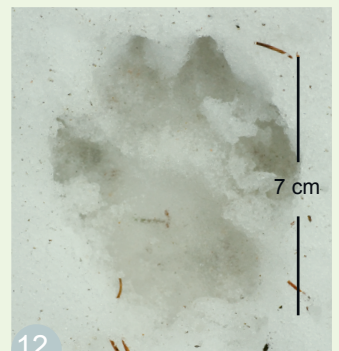
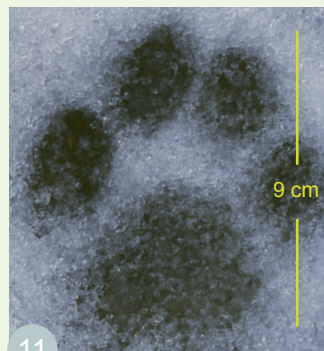
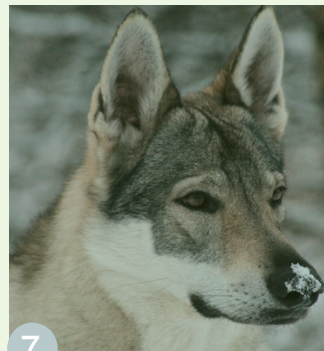
Rangordna dina
favoriter

ÖVNINGAR

Kan du skilja på varg och hund?

Att skilja på vargar och hundar är svårare än vad många tror. Bilderna föreställer huvuden från vargar och hundar och olika spår. Kan du hitta vargarna?

Sant eller falskt?

Det finns många myter om rovdjur. Vet du vad som är sant och falskt av de här påståendena?

Vargen ylar mer när det är fullmåne

Sant

Falskt

En björn kan inte springa i nerförsbacke

Järven är ovanligt glupsk

Lodjur kan höra bättre än hundar

En arg björn ställer sig på bakbenen

Vargflocken består av föräldrar och valpar

Lodjur kan ryta som lejon

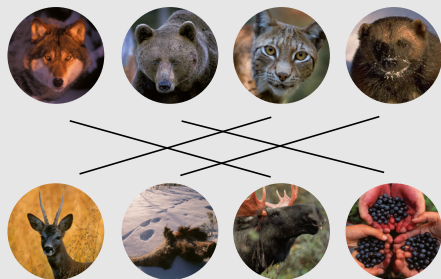
Järven föder sina ungar i en snögrotta

FACIT

Vad äter rovdjuren?

(Rovdjuren äter givetvis mer än ett byte. Björnen äter t ex även älgkalvar, kadaver och renar)

Kan du skilja på vargar och hundar?

1) Varg 2) Varg 3) Varg 4) Hund 5) Varg 6) Hund
7) Hund 8) Varg 9) Varg 10) Varg 11) Lo 12) Hund

Rangordna

VIKT:
Björn (störst)
Varg
Lodjur
Järv (minst)

ANTAL DJUR:
Björn = ca 2900
Lodjur = ca 1100
Järv = ca 680
Varg = ca 365

TASSARNAS STORLEK:

Björn (störst)
Järv
Varg
Lodjur (minst)

Sant eller falskt?

1) Falskt 2) Falskt 3) Falskt 4) Sant 5) Falskt
6) Sant 7) Falskt 8) Sant

Rovdjurscentret De 5 Stora

Via Rovdjurscentret De 5 Stora i Järvsö kan både elever och lärare lära sig mer om rovdjuren.

För elever:

- Gratis Rovdjursskola för alla åldrar
- Utställning med skallar, pälsar, film mm
- Djurparken Järvzoo med nordiska djur
- Rovdjursskola på webben med frågesport, filmer mm

För lärare:

- Årliga lärarutbildningar om rovdjur och hur ämnet kan användas för att uppnå målen i skolplanen.
- Gratis övningar på den webbaserade Rovdjursskolan.

Mer info om Rovdjursskolan och anmälan:

www.rovdjursskolan.se
info@de5stora.se
Telefon: 0651-411 70

www.rovdjursskolan.se

Se vargar utanför fönstret

Upplevelsebaserad utställning

Gratis Rovdjursskola